ZESPÓŁ ZAMKOWO-PARKOWY

ZESPÓŁ ZAMKOWO-PARKOWY

RENESANSOWY ZAMEK ZWANY "MAŁYM WAWELEM"

Pierwotnie drewniano - kamienny dwór obronny Kaspra Suskiego herbu Saszor, wzniesiony w latach 1554 - 1580, prawdopodobnie na miejscu drewnianego dworku Słupskich, który spłonął doszczętnie. Rozbudowany przez Piotra Komorowskiego w okazałą renesansową rezydencję magnacką w latach 1608 - 1614. W latach 1703 - 1708 Anna Wielopolska herbu Starykoń dokonała dalszej rozbudowy zamku wznosząc dwie wieże: południowo- wschodnią i południowo- zachodnią.

W 1843 roku Aleksander Branicki herbu Korczak, sprzedając swój paryski pałac, nabywa Suchą od Jana Kantego Wielopolskiego. Za rządów Branickich, przed rokiem 1867, rozebrano skrzydło wschodnie zamku z bramą wjazdową. W tym też czasie powstała neogotycka oranżeria oraz mur kamienny wokół parku.
W latach 1882 - 1887 Władysław Branicki podjął generalną restaurację zamku, zatrudniając architekta Tadeusza Stryjeńskiego. Prace budowlane prowadził niejaki Knaus z Płazy. W tym czasie powstały stiukowe obramienia okien elewacji parkowej i obu wież (dzieło włoskich sztukatorów) oraz wszystkie stropy o konstrukcji stalowej.

Po pożarze w 1905 roku nastąpiła kolejna odbudowa zamku, którą również nadzorował Tadeusz Stryjeński. W roku 1922 Sucha i zamek jako wiano córki Władysława Branickiego przeszły w ręce rodziny Tarnowskich herbu Leliwa. W czasie II wojny światowej Zamek zajęli Niemcy, a później wojska radzieckie. Cenne zbiory biblioteczno - muzealne uległy rozproszeniu, rabunkom i dewastacji. Po wojnie w zamku mieściło się Liceum Ogóolnokształcące, internat oraz magazyny GS i prywatni lokatorzy. W latach 1968 - 1986 Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu rozpoczęły prace renowacyjne w celu przygotowania obiektu na cele muzealne. W roku 1996 kompleks zamkowy został przejęty przez samorząd

lokalny.

Renesansowy zamek suski zwany "Małym Wawelem" jest budowlą trójskrzydłową z czterema narożnymi wieżami z prostokątnym niemiarowym dziedzińcem z wjazdem od wschodu. Dwupiętrowe skrzydła południowe i zachodnie od strony dziedzińca zdobią piętrowe krużganki, gdzie w części parterowej arkady podtrzymują czworoboczne filary a na piętrze toskańskie kolumny. W narożach krużganku loggie arkadowe ożywiając rytm arkad integrują obydwa skrzydła. Wieża zegarowa mieści kaplicę, sklepioną żagielkowo o unikatowej polichromii, przedstawiającej "Tajemnice Mszy Świętej według Żywota Pana Jezusowego". Na pierwszym piętrze skrzydła zachodniego znajduje się sala rycerska z monumentalnym manierystycznym kominkiem, na którego zwieńczeniu widnieją kartusze herbowe Piotra Komorowskiego Korczak i jego żony Katarzyny z Przeręb Przerębskiej Nowina.

Do skrzydła zachodniego od północnej strony przylega parterowa przybudówka, zaadoptowana obecnie na hotel. Zewnętrzną elewację zamku od strony parkowej wyróżnia rytmiczny układ okien w drugiej kondygnacji z wyraźnym akcentem piętra reprezentacyjnego "piano nobile". Zgrupowanie trzech okien ze środkowym oknem balkonowym tworzy rodzaj aediculi.

Prawdopodobnie nigdy wcześniej suski zamek zwany „Małym Wawelem” nie prezentował się tak pięknie i okazale jak w październiku 2018 roku. Jest mało prawdopodobne, aby kiedykolwiek w jego historii przeprowadzono w krótkim czasie tak ogromny zakres prac restauratorskich. Warto przypomnieć, że zespół zamkowo-parkowy został wykupiony przez gminę Sucha Beskidzka od spadkobierców przedwojennych właścicieli w kwietniu 2016 roku, a już pod koniec maja został złożony przez Burmistrza Miasta kompletny wniosek wraz z dokumentacją aplikacyjną na dofinansowanie ze środków unijnych koniecznych prac renowacyjnych.

Dokumentacja zawierała opracowania konserwatorskie i projekty techniczne uzgodnione i zatwierdzone przez małopolskiego konserwatora zabytków oraz pozwolenia na budowę. Wniosek na prace remontowo-konserwatorskie otrzymał pozytywną ocenę i dofinansowanie ze środków europejskich w wysokości blisko 6,5mln złotych. Gmina jako pełnoprawny właściciel przeznaczyła ze środków własnych ponad 4,0mln złotych i za łączną kwotę ponad 10,5mln złotych przeprowadzona została gruntowna renowacja wszystkich zewnętrznych elementów zamku. Zakres prac obejmował całkowitą wymianę pokrycia dachowego z rynnami i elementami blacharskimi, wykonanie izolacji przeciwwodnej i przeciwwilgociowej ścian zewnętrznych, wymianę całej stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wykonanie nowych tynków zewnętrznych. Gruntownemu odrestaurowaniu poddane zostały elementy kamienne i posadzki krużganków, rekonstrukcja zewnętrznych okładzin architektonicznych i przywrócenie im historycznych kształtów i detali, rekonstrukcja kominów oraz instalacja odgromowa. Prace budowlane obejmowały również modernizację kanalizacji deszczowej, wodno-kanalizacyjnej, uporządkowanie i utwardzenie dziedzińca z wykonaniem nawierzchni kamiennej, a w parku odrestaurowanie arkadowych mostków. Zamek jest pięknie oświetlony, a wykonana iluminacja eksponuje detale i nocą tworzy niezwykły nastrój.

Obecnie w zamku prowadzi działalność Muzeum Miejskie, a w przyziemiu znajduje się restauracja "Kasper Suski", natomiast w skrzydle oficynowym - hotel. W zamku siedzibę ma także Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii.

PARK ZAMKOWY

Powstanie ogrodu przypada prawdopodobnie na drugą połowę XVI wieku i wiąże się z nabyciem Suchej w 1554 roku przez Kaspra Castiglione. Brak przekazów źródłowego uniemożliwia nam zupełne odtworzenie wyglądu otoczenia zamku suskiego w czasach rodziny Suskich i Komorowskich. Około 1708 roku Anna Konstancja Lubomirska, wdowa po Janie Wielopolskim, powiększyła zamek suski i poddała go gruntownej przebudowie. Taki sam los spotkał ogród. Niektóre elementy parku zachowane do dzisiaj wskazują na to, że prawdopodobnie po zniszczeniu, przy przebudowie zamku i starego ogrodu renesansowego, założony został nowy ogród barokowy, zamknięty od południa kanałem, usytuowanym równolegle do elewacji zamku, a od zachodu Oranżerią. Zmiany w kompozycji parku zaszły dopiero w początku XIX wieku za czasów Teresy z Sułkowskich - Wielopolskiej i jej syna Jana Kantego. Wtenczas przekomponowano ogród na park krajobrazowy. Kanał przekształcono na staw, nad którym przerzucono most arkadowy. Staw zasilany był strumieniem tworzącym pętlę w południowej części parku.

W 1845 roku Jan Kanty Wielopolski, sprzedał dobra suskie Aleksandrowi Branickiemu herbu Korczak. Za czasów Branickich wybudowano nową, neogotycką Oranżerię, przed którą rozpościerał się ogród kwiatowy z geometrycznym rozplanowaniem ścieżek i basenem na osi oranżerii. Oranżeria jest jedynym przykładem neogotyku angielskiego w Polsce Południowej. Jeszcze do niedawna w oranżerii istniały warsztaty szkolne. Park zachował dawny charakter, gdyż rozplanowanie alejek nosi cechy stylowe, obowiązujące w I połowie XIX wieku, z typową dla tego okresu zewnętrzną alejką na obwodzie założenia, z którą łączy się przeważająca część drzewostanu. Zachowała się również środkowa partia wielkich trawników, na których wyrasta samotnie kilka drzew o charakterze pomnikowym. Najatrakcyjniejsze rośliny drzewiaste w parku to liczne wejmutki, platan klonolistny, limba, jesion o pędach zwisających i dąb czerwony. Trzon drzewostanu stanowią sędziwe jesiony, dęby, graby oraz lipy.

